

Breda in Roman GAŠPERIN

Živim od tvojih besed

RESNIČNA LJUBEZENSKA ZGODBA V PISMIH
JLA 1983-1984

Draga Breda!

nedelja, 9. 10. 1983

Siiiitoo!! , draga Breda , sem tu sude . Jste, lll
prehudo . Videl sem , si nil dca i del
Voli , lje nos hč delat
spij voda

1. 1984

Dragi Romau!

Toliko stvari se je že spet
kfe naj začnem . Lepo
... a ...
in me vem
je, ko

ROMAN GAŠPERIN
V P. 3033 (11)
SCHBEK
1500

ŽIVIM OD TVOJIH BESED
Resnična ljubezenska zgodba v pismih
JLA 1983–1984

Breda in Roman Gašperin

ŽIVIM OD TVOJIH BESED

Resnična ljubezenska zgodba v pismih

JLA 1983–1984

DRUŽINA
2018

*Al' je čudo,
al' je čudo,
čudo mora bit'!*

Če odmislim Miklavževa pisma, se je moje prvo pismo glasilo: »Anica, ljubim te! Obkroži DA ali NE!«, ki sem ga napisal v silnem ljubezenskem zanosu sedemletnika. Nisem prilepil znamke, temveč sem zmečkani papirček med poukom, v trenutku ko je učiteljica gledala stran, zagnal izbranki v glavo. Ker je moji ženi ime Melita, vam je lahko jasno, kakšen je bil odgovor.

A včasih smo še otroci pisali pisma, danes pa to počnejo le še starci. In čudaki. In priznam, da vedno bolj spadam v obe kategoriji.

V rokah držite čudno knjigo.

Če jo na hitro prelistate, boste morda rekli: »O, lepo ... Zanimivo ... Roman v pismih!«

Vendar se motite: To ni »roman v pismih«, temveč »Róman v pismih«.

In seveda Breda. Da ne bo pomote. In zamere.

In sta lepa ... in zanimiva ...

A ni roman! Prej romanca.

Ni zgodba, ki si jo je nekdo izmislil in ji vdihnil življenje, temveč zgodba, ki si jo je izmislilo in navdihnilo Življenje!

Stavki, ki so zdaj lepo natisnjeni in zvezani v knjigo, niso bili pisani z namenom objave. Nikoli si niso mislili ali domi-

šljali, še manj želeli, da bi jih zrl in bral kak tretji par oči. Besede, ki so zdaj s pomočjo računalnika matematično hladno in preračunano razporejene po papirju, so bile zapisane z roko. Morda je to roko kdaj pa kdaj vodila preračunljivost, porojena iz ranljivosti ljubezni ... A prav zaradi te ranljivosti in te ljubezni zapisane besede nikdar niso ne hladne ne matematične.

Morda se vam zdi neverjetno, da je nekdo svoje misli, pomisleke in premisleke, zapisane v pismu, oblikoval tako prefinjeno in natančno, da jih zdaj naključni bralec sprejema in dojema kot literaturo ... A tako si pač pišejo zaljubljeni študentje slavistike! No, vsaj nekoč so tako pisali. Bojim se, da so današnji studiozni slavisti prav tako podvrženi računalniškim programom, ki namesto tebe ugibajo, kaj želiš napisati in te prehitavajo ter posiljujejo z besedo, ki je srce še ni do konca premislilo.

V tej čudni knjigi je zapisana čudna zgodba.

Dogaja se v čudni državi. V državi, ki je ni več. Pa čeprav mi, ki smo včasih živeli v njej, še vedno živimo tu. Na istem mestu. V drugi državi. Ki je tudi čudna. Po svoje. A to je že druga zgodba. Še bolj čudna!

Ta čudna zgodba v tej čudni knjigi se dogaja v čudnem času. V času, ki ga ni več. Kar samo po sebi še ni čudno, saj vsak čas, ki je, ga že v istem hipu ni več. Oziroma je nekdanji. In čas, v katerem se odvija ta čudna zgodba, je bil čuden. Bil je pobarvan rdeče. In ljudje, ki so ga barvali rdeče, še danes živijo med nami. In še vedno barvajo. »Farbajo« nas. In mi se pretvarjamo, da tega ne vidimo. In to je čudno. A to je spet druga zgodba. Še bolj čudna od še bolj čudne!

Te čudne zgodbe v tej čudni knjigi ne pripoveduje en sam. Ampak dva. Pravzaprav je ne pripovedujeta, ampak jo pišeta. Si jo pišeta. Dopisujeta si jo. V želji in iz želje, da bi ne bila več dva, ampak eden!

Kdor bo bral to čudno zgodbo v tej čudni knjigi, bo začuden.

Kajti o njej bomo debatirali možaki, ko bomo ob drugem vrčku piva začeli obupati spomine, kako smo »služili narodu« v tisti čudni državi, ki je ni več. In je grozljivo čudno preminula.

Na plan bodo privreli spomini na nesmisle in neumnosti, ki smo jih doživeli ...

Spomini na vsa šikaniranja in poniževanja, ki smo jih bili deležni ...

Pred oči bodo priplavali obrazi enoletnih prijateljev ... Dokazovanja moškosti ...

In ob tretjem vrčku piva bomo, tako potihoma, sami zase poživel domotožje in hrepenenje, ki nas je trgalo in gradilo ... da smo danes, kar smo.

In čeprav tega ne bi še enkrat hoteli doživeti, in čeprav tega nobenemu ne bi privoščili, še najmanj lastnim otrokom, bomo priznali, da nam pravzaprav ni žal, da smo »zapravili« eno leto svojega življenja!

O njej se bodo pogovarjale vse žene, ki so se kdaj odpravile »u posetu« k svojim možem, bodočim možem ali pa res zgolj bratom ...

Govorile bodo o vsem, kar so doživele na poti ... na vlakih, avtobusih ...

O tem, kako so jih požirale sestradane oči vojakov, ko so čakale na »kapijah« ...

Obrisale si bodo kakšno solzo, ko se bodo spomnile redkih telefonskih pogovorov ...

Morda za hip spet okusile grenkobo lepila znamk, ki so jih lepile na številne kuverte s pismi ... kar pa se ne da primerjati z grenkobo fizične oddaljenosti ... celo odtujenosti ...

In si bodo morale priznati, da so danes to, kar so, tudi zaradi tega!

Pa tudi tisti, ki jim je tisti čudni čas v tisti čudni državi popolnoma nepoznan ... in se jih ne tiče, jih ne zanima in jih ne briga, bodo začudeni obmolknili.

Kajti Breda in Roman v tej čudni zgodbi, ki sta jo živela in jo še živita, odpirata svoje srce ... do tistih zadnjih, že malo zoprnih kamric. Odnos, ki sta si ga (z)gradila, ni idealen. Ni vedno lep. Ni vedno romantičen. Je naporen. Ni kot iz knjige, pa čeprav sta ga zdaj spravila v knjigo. Nista pa ga pospravila. Živita ga. In se zanj še vedno trudita, kot razberemo iz zadnjega pisma. Pisma, ki je še sveže. Kot rana. Kajti iz te čudne zgodbe v teh čudnih pismih lahko razberemo, kako ranljiva in krhka je ljubezen. Kako je čudna. In čudežna. In je vedno v odnosu. Kot Bog. Ki je ljubezen.

Bralec, ki boš to čudno knjigo vzel v roke in vstopil v čudni svet dveh čudnih ljudi v čudnem času čudne dežele, sezuj se in stopaj bos. Kajti čudni kraji, ki jih boš prehodil v tej čudni zgodbi, so sveta zemlja. In pisma, ki jih boš bral, so sveta. Ta čudna zgodba, v tej čudni knjigi, je Sveto pismo čudnih ljudi, ki jih po svojih čudnih poteh vodi ljubezen.

Breda in Roman, hvala!
Gregor Čušin

JLA 1983/1984

ROMAN IN BREDA

Sobota, 8. oktober 1983

Slovenija je že za nami.

Zdaj zdaj bomo zapustili tudi Zagreb. Kdaj se spet vidimo? ... Zagrebški peron je poln mladih fantov, deklet, praznih steklenic in orošenih oči. Žvižg, nervozno zapiranje vrat, še zadnji, ki se držijo napol na stopnicah, napol še v objemu, vpitje prijateljev, ki so ostali spodaj, polno rok, mahajočih, pisana množica v daljavi, le še sem in tja jo zamoti kakšen mig ... Bele stolpnice, vrvež križišč, skladišča, cevi in stara koruza, ki napoveduje spet dolgo pot med polji, travniki, železniškimi hišicami. Naprej, samo naprej.

Razšel sem se. Z vsemi. Ostajam sam, ob meni knjige, če mi jih bodo pustili. Ostanejo mi spomini in prihodnost. Živeti bo treba za jutri, za jesen 1984.

Breda je stala na peronu ...

Ljubljana. Kako lepa beseda je Ljubljana. Res je nekaj nežnega in belega v njej, nekaj mojega in dragega. Ko sva z Bredo letos poleti na kolesarjenju v Bosni zagledala avtomobilsko tablico Ljubljane, naju je kar potegnilo neznancu v objem, da sva spet slišala slovensko besedo ...

Breda je stala na peronu. Imela je solzne oči. Meni se je šele nabiralo, priteklo ni ...

Hitro kupljeni film. Bereta, izkaži se! Trije posnetki ...

Objem, še en objem, še enkrat stisk rok, še enkrat pogled, še enkrat nasmeh, pa še enkrat objem pa stisk rok, pa

Roman odhaja na služenje vojaškega roka z ljubljanskega kolodvora.

oči, polne žalosti in upanja, pa še enkrat roka v roko, pa še kratki napotki, naj bom pogumen, naj se pazim ... Žvižg, harmonika, prerivanje skozi vrata, še en poljub in že sem v vlaku. Zaskeli me v očeh, vlak pa počasi, neizbežno odrine na svojo pot.

Roka maha v slovo, roka ji odgovarja. Breda stoji, jaz se oddaljujem. Ne vidim je več, zakriva jo skupina fantov, ki so ostali. Ostali so!?! Spet jo vidim, čisto majčkena je, še mi maha, odmaham ji. Ljubljana pa vsa v megli in motna skozi solzne oči ostaja s svojim barjem, v soju vzhajajočega sonca, z vsem življenjem, svobodo in lepoto.

Mama ... tudi ona je ostala sama doma, ostarela, skrušena. Še enkrat mi zdrsi topla sled po licu.

Ali bom še videl Ljubljanski grad? Zapodim se k vratom na drugi strani. Že davno ga ni več ...

Lepo je bilo slovo od mame. Pokleknil sem k postelji, jo prijel za roke in sva molila. »Verjamem,« sem ji rekel, »da se vrnem živ in zdrav.« Dolgo sem bil ob njej. Vreme je bilo deževno, hladno in pusto.

Zadnje dni je bilo še veliko dela. Z Bredo, ki je prišla kasneje, sva ostala do večerje pri nas doma. Fotografirali smo se, občudovali slovenski šopek, ki je ostal v vazi od slovesa s prijatelji pred tednom dni.

Popil sem kozarček žganja, potem pa ni bilo konca pripomb, smeha, solz in dovtipov.

Mama me je blagosloвила, objeli smo se, se spet smejali in mami so tekle solze.

Z Bredo sva odšla v Ljubljano, kjer ima študentsko sobico. Hladna in neprijazna hiša. Pojedla sva štruklje, ki sva jih prinesla od doma, vendar nama ni teknilo.

Nisem še končal obveznosti, ki sem jih imel kot študent pri SAZU. Na hitro sem še izpolnjeval kartone. Jure ne bo zadovoljen z mojim delom. Napisal sem ravno toliko podatkov, da karton ni bil prazen. Klavrno. Oči so mi lezle skupaj, Breda me je čakala na postelji.

Breda

Končno sem končal. Vrgel sem vse skupaj proč in se zavlekel k njej. Vedel sem, da se ji moram zdaj posvetiti, pa sem komaj še premikal prste in oči ...

Budilka je zvonila ob šestih, ob osmih bo vlak premaknil svoje kolesje. Ni nama bilo vstati, ležala sva naprej in se izmučena prebujala.

Odločil sem se, da se obrijem še v Ljubljani, da ne bom prišel z brado v kasarno.

Vzel sem pribor in odšel v kopalnico. Roke so mi drhtele. Med rezilom in ploščicama je vedno takoj polno kocin in treba je odviti ročaj, dvigniti ploščici, ju umiti, postaviti nazaj in priviti ročaj. Nekaj potegov po gosti bradi in postopek je treba ponoviti. Levo stran obraza sem že imel obrito, desna je bila še vsa kosmata in namiljena, ko se mi je iz rok izmuznil ročaj britvice in padel skozi odprtino umivalnika globoko v cev ...

Sranje! Kaj sedaj? Briti se ne morem naprej, časa imam še deset minut in prav takrat je, navsezgodaj, v kopalnico vstopila lastnica hiše, še vsa krmežljava, in vključila pralni stroj. Ni opazila, da sem pred britjem iz umivalnika na tla umaknil iztočno cev pralnega stroja. V hipu so bila tla v

kopalnici poplavljen z vodo. Ženska je kar cvilila ... Opravičil sem se in prosil za novo rezilo, če ga ima. Prinesla mi je plastični brivnik, ki je bil neuporaben. Povedal sem ji, da odhajam k vojakom, pomolila mi je roko v slovo, zažvrgolela nekaj fraz, potem pa sem se bril naprej s svojo pripravo tako, da sem držal klinco in ploščici kar s prsti. Nekako je šlo. Je pač moralo iti.

Tako se je začel moj prvi vojaški dan. Ko bo ura čez polnoč, bom začel šteti že drugega. Seveda, če bom do polnoči sploh prišel v kasarno.

Nikoli si nisem mislil, da bom, ko bom odhajal k vojakom, tudi takrat moral teči na vlak. Prisopihala sva v zadnji minuti. Kot vedno. Ne morem iz svoje kože. Zdaj jo bodo sicer strojili, prav dosti pa se strojiti ne bo dala.

Ko je vlak drdral proti Dolenjski, sem v kupeju za nekadilce že naredil prvo sceno. Kolikor toliko vljudno sem se zaka-dil v moža, ki je mrtvo hladno prižigal cigareto. Razložil sem mu, da smo v kupeju za nekadilce, pa me je skoraj razorožil s svojimi argumenti. Že dva dni se vozi. Kupejev za kadilce in nekadilce je enako, kadilcev pa je znatno več. Naj se zdaj za vsako cigareto sprehaja ven, kot to počneta tista dva zunaj?

V Avstriji in ostali zahodni Evropi ne kadijo, ker so predpisi strogi, pri nas pa vsi kadijo.

Čez nekaj časa je vstal in odšel kadit ven, vendar le enkrat. Naslednjih sto kilometrov nihče ni več kadil zunaj.

Sopotniki so moške srednjih let, navijali so kaseto Roke-ri s Moravu.

Zdaj pa je spet malo več tišine, večina jih dremlje in v kupeju je zelo vroče.

Vlak je nabit starih in mladih, sam zaenkrat še kar dobro prenašam vse skupaj, čeprav bi se najraje usedel na prvi vlak in se odpeljal nazaj domov.

Na eni strani rjava stebela koruze, na drugi strani rjava stebela koruze, drevesa, kakšna hiša ...

Pojma nimam, kod se vozim ...